

Kralj Matjaž

Vsem, ki čakajo njegovega prihoda

I.

Sedi. Z lakti je vdolbel
za sedem veder solz globoke
jame v kamnito mizo.

Sedemkrat sedem tisoč
las srebrne brade je raslo
sedemkrat sedem krogov
žalosti krog mahovito nogo
in sedemkrat sedem kamnov.

II.

Na glavi krona iz kovine,
z boleče bleščecim napisom.
Črke iz krhke krvi. Izpod
nje slepo ližejo mrtvo lice

težke kače iz brona. V roki
žezlo iz votlega stolpa jeze.
Ustnic že sedemkrat sedem tisoč
let ni odmočil grom besede.

III.

Stresel je glavo. Nad vedra
solz ja zagrnela pest. Strela
je vžgala v obeh svetlozeleni
ogonj gluhega prezira. Slepi

železni prsti so se vsesali
v mahovito ploščo. Kovinaste
mišice so ježno zaigrale ples besa
brezbrežnih strasti

IV.

Vstal je. Hrastova debela nog
so vzrasla iz skal ponosa.
V gori prsi odneva votla
moč povelja, z oklepa

so padli zeleni kamni kletve.
Z meča se kruši suhi mah
čakanja, z jeklenega štita
plahutajo ognjena krila večje.

V.

Gora si je razparala drobovje:
Z bleščecim mečem mesečine
si trga raskave bele skorje s prsi,
odpira ostre, tople bolečine bokov,

Vojski, ki v čeladah
iz zarjavelega železa, z meči
iz strnjene strahu, koraka
nemo za mogočnimi povelji.

VI.

Grom korakov se lomi od sten.
Kopje se bode s pljano mesečino.
Glave vojščakov butajo ob nizko
luno. Nori ščiti rezgečjo tope

pesmi pohoda. Bobni udarjajo
zvoneč, kovinast ritem. Konji
krešejo iskre iz skale. Pod
oklepi teme se sveti kri noči.

Epilog

Napreji Kralj Matjaž! Oklep
globoko orje noč. Roke
vhitijo med preroškega
poguma, s korakom težkega

se je spotaknil ob peto.
V drobcih suha
glina ihti. Luna liže
lisaste luže krvi.

Doma

Rad bi bil ostal
doma.
Sedel bi na klop
in poslušal
veter, ki kroži
že vekomaj
po rjavi zemlji.
Zvedel bi,
ali so že
sejali ajdo,
ali so že
zorali
novo njivo
in sejali vanjo
mlado življenje.
Zvedel bi tudi,
ali je jesen že
obdarila
žuljave roke
in jim prinesla
blagoslova.
Toda včeraj
so razdrli klop
in šli v tujino.

Pesem 12

Na beli mizi
poleg rjavega kostanja
sva sedela
metulj in jaz
ter premišljevala
vsak o svojem svetu.
Odtelal je metulj
in ostal sem sam.
Pogrnil sem dušo
na belo mizo
in molil za svetje
svojih oči.

Domača njiva

Zvon je obudil
spomin na
domačo njivo,
na njivo, ki
me je po njej
oče peljal gledat
sonce,
na njivo,
ki mi je o njej
pravil, da rodi,
da daje kruh
lačnim.
Dejal je, da jo
moram ljubiti,
kot ljudi zemlja
svoje življenje.
Čutil sem so.
Bil sem še otrok.

Pesem 23

Na dan
srebrnega jutra
je megla
posula meglo
po vejah dreves,
ki so včeraj
bila še precej
majhna
in niso vedela,
da živi megla
v ustih bolnih jezer.

Pogrebi

Letos pozno jeseni
je umrl stari mož
in takole so ga pokopali:
džali so ga v leseno krsto,
prižgali sveče, prinesli vencev in rož,
molili so, kadili in pili.
Na pokopališču so skopali
globoko jamo
in po treh dneh so ga spremili tja.
Zvonovi so tožili,
ljudje so molili, peli in govorili,
položili so ga v jamo,
ga zasuli s svežo zemljo,
položili na gomilo vence in rože —
prižgali sveče
in šli v gostilno
in tam jedli, kadili in pili.
Ko pa sta umrla zadnja
dva lista mojega
rjavega kostanja,
je bilo vse mirno in tiho!
Strohnela bosta v soncu in dežju.
In smrt bo pomlad,
bo spet življenje.

Sanje

Ko je pomlad
oživeła —
ko je pogmala spet
tista roža,
ki je lani jeseni
stara odcvetela —
mlada in lepa
kot rožičekaj prej —
tedaj sem mislil
na svojo mater,
ki je lani umrla.

Silvestrovka

lahen dotik
romantika in pesem
polka in jazz
natlačeni kup namiznih misli
s praznim obložena miza

in polne rdeče ustne
in temni prestoli
novoletnih ljudi

na steni visi človek
z obrnjenim lepim očesom

Mi smo

pomladni poletni
ljudje
kaj naj bo zima

zažgimo zimi
ledene sveče

Roke so

opiljene letvice ograd
prsti
bodičaste naelektrene žice

telesa so odrgla obraze
veter je dušam odnesel strehe

v ploho nabrani oblaki pršijo
v zidovje drobovja
kri je prepojena z vodo

Sen se

vleče z vlakom
kraj drobnih čuječih
žarnic
žitnic na postajah

tračnice
so sramečljive
divgnile čez vlažne boke
si blazino

hitro tiho pod odejo
da ne bodo krive
smrti povoženih misli
prezaspanih deklic v kupeju

Čas

težke vijuge
cigaretnega dima
se prepletajo nekam
in se zapletajo

nihče
ne razbije stekla v oknu
da bi se sprostile
nihče
jih ne vije v klopčič

ne drsi pesek v uri
nihče je ne obrne

čas
v uri s peskom bo pobledel
kot modre vijuge

Pripoveduj mi

rdečo barvo na obrazu
rajanje oči in prstov
tok deklškega telesa

tči zgodbo z dolgimi lasmi
o začajem gnezdu ki je prazno
o mladičih ki so črni kakor ptice
ptice vrane sredi njenega očesa
zgodbo pripovedko prosim

Odlomek

Mislil je, da je zdaj vse končano, enkrat za
vselej pri kraju. Kupoma je drlo muno njega
in se ustavilo na mrtvi točki. Pa je bil je pri-
četek, še večji po obsegu in še silnejši v svo-
jem jedru. Pojavile so se nove razdalje, sprožil
se je plaz in tla pod nogami so se krhala. Vse,
kar se je ustalilo dotlej v njem in zadobilo
trdno ogrodje, se je razsulo. Vrglo ga je iz
tira daleč vstran, na blodišče, od koder se je
le s težavo boril navspred.

Moral bi klicati v bolnico, da naj je ne vra-
čajo, če je mrtva. Same nevšečnosti bo imel
in koliko skrbi in opravkov, preden jo bo po-
kopal. Moral bi ukreniti, da naj jo prepeljejo
kar v mrtvaško halo. Tam bo šla brez njega in
mimo vsega svojgo pot. Ko je držal slušalko, se
niti z besedico ni dotaknil vprašanja, ali živi
ali je mrtva; bal se je odgovora, kakršenkoli
bi bil. Z vso vso močjo se ga je oprilela bo-
lestna nada in ko jo je hotel jasneje razčleniti
in dognati, kakšno si sploh želi, da jo vrnejo,
mu ni uspel noben zaključek. Naravnost ježilo
se mu je vsako razglabljanje. Naročil je —
kakor je naročal čaj — naj jo prepeljejo na-
zaj v postrešno sobico.

Zdaj jo je čakal zelo nestrpno. Samo pol
ure še, vendar mu čas ni mineval. Vsako mi-
nuto je doživljal v mukah na dolgo in široko,
preden se je utrnila. Zapiral je okno in pote-
goval zavese pred grebene streh. Ni treba, da
ve vsa okolica, si je rekel otroško, ni treba,
da uživajo, ko jo bodo deli z nosilnic. Potem
je preravnal stvari na mizi in vse okoli,
dokler se ni zalotil pri ugotovitvi, da prerav-
nava že četrtič. Priznal si je, da mu njeno
dejanje jemlje trezno razsodnost.

Končno je ustavil črni avto pred poslopjem.
Pripeljali so jo. Z vročo sapo je zadnjič pre-
meril sobo, če je dostojno pripravljena za
njeno vrnitev. Ko je odprl vrata na stopnišče,
se je spomnil, da je bilo vse skupaj nesmiselno
igračkanje, začarana spletki, nor privid. Rajši
bi moral stvari razmetati, strgati zavese, zdro-
biti okno, vrata, predmete, se skriti. Ne, poza-
biti za vselej, kar je bil. To bi ga rešilo pred
njo, kakor se je rešila ona pred njim. Tudi
zanj je bilo dovolj prostora spodaj na dvo-
rišču, tri nadstropja niže, kjer so se grmadili
skrivnostni risi; tudi za njegovo glavo bi bila
tla dovolj trda, da bi jo razbila v črepinje.
Toda nosači so bili že v hiši. Pravkar so po-
stavili nosilnice pred stopniščem na tla.

Premislil je, kako bodo nesli. Stopnišče je
bilo ozko, ovinki neokretni, hiša je bila zidana
v starem slogu. In nosilnice so bile dolge in
preokorne za to višino.

Našel je, da jim ostajata samo dve mož-
nosti. Če še živi, jo bodo nesli čisto pri tleh;
nosilnice bodo dvigali komaj za ped od tal,
samo toliko, da ne bodo zadevale ob stopnice.
Če pa je mrtva, jo bodo morali nesti na ramah,
tako da jim bo ležala na plečih.

Vsi bodo videli, kako ga je njen prihod
vzmemiril. Kakor koli se bo vrnila, živa ali
mrtva, prinesla bo s seboj tisti mrki molk,
tisto otrplo tišino, ki jo prinese vsak tujec
v hišo. Tega nemira pred srečanjem z njo ne bo
mogel prikriti.

Vedno se je bal srečanj, ki jih je prič-
koval. Branilo se mu je stopiti po dolgi odsot-
nosti celo pred domače ljudi. Morda bo oče
na polju in bo moral ustaviti konja, starega
krampa, ki je vlekel vse, kar se je dalo vleči;
spustiti bo moral plug iz rok, izrezati brazdo
— in vse to nalašč zanj, smrkovca, ki se je
vračal na počitnice. In morda bo mati devala
kruh v peč, do glave bo čepela v talni votlini
pred pečjo in bo imela opravka z omelom in
slamnicami in loparjem in krušnim testom.
kamor bo rezala križe, in ne bo utegnla niti
odzdravit.

Danes se vrača ona in on stoji na hribu
brez pluga in brez brazd in brez okomatanega
krampa in brez krušne peči in brez vsakih
s prameni lucerne prežetih jutranjih polj.
Vprežen v igro čaka z živalsko vdanostjo, da
se bo vrnila.

Spodaj na dvorišču so vzdignili možje no-
silnice na rame.

ZAMEJSKI
PESNIKI

Kresna noč

Stvari, ki jih nisem nikoli poznal,
so mi stopile naproti.
Vzele so me v sredo in se razsepetale.

Stvari, ki jih nisem nikoli razumel,
so mi postale potrebne
voda, mrak, pomlad, mir in to življenje.
Koliko rož je še, ki jih nisem gledal
in dolin, ki mi niso dale odmeva,
in ljudi, ki jih nisem ljubil.

Za dolgi zlati pecelj sem prijel oblak,
v levico gosto kepo zemlje,
pod klobukom pa rdečega črička,
hej, rdečega rdečega črička!

Rahli čas

Gladkorumeno ob ustih
te pijem v drobnih požirkih.
Ko se mi zavrti,
legam med vzdihne,
pripremi oči,
rojavam ptice.

Škrlat

Na koži mi cvete
spominčica —
sladka od tvojih ust,
rdeča od vzdihov.
Hrup viharjev
je polegel v travo,
toplo sonce
ima obrvi iz tvojih dlačic.
Praprot išče k tebi,
ki si lepa;
a te ne dam,
diham tvoj dih
in jadram za biserno peno.
Segam stvarim v začetek.
Sebe puščam daleč za sabo.
Škrlat me preplavlja.

Moja

Po prsih ti trosim dlani.
Na gladkem srhu si prerežem žile.
Lapuhova ledja in sence trepalnic.

Lovi me reka, mesec me ščiti,
češnje — gibl
naletavajo,
zasipavajo.

Zarja nabira kresnice
in jih prešerna ugaša
ob tvojih očeh.

Daleč od mene

Mehko nebo se skloni nad zemljo,
s soncem v razneženo vdira obzorje.
V ljubezni vse bolj ognjeni razsvetla
ju veter gladi in črički zapredajo trdno
v gluho omamo.
V mé pa zajeda se raskava žalost,
s suhim zdrhtevajo stokom mi prsi.
Ah njo, ki so vroče želje ji boke objele,
pa nosijo bele nožice tak kruto
daleč od mene.

Trudni vitez

(romanca)
Ves truden in prašen
prihaja k meni.
Odpašem mu nož
— kakje oko je mrzlo —
telo mu natiram z dišavami,
v lase šepetam:
Noč je temna,
noč je mehka,
moj ljubi.

Pa se pomladni oblak razprostre.
In se mu nosnice napno.

Stara pesem

»Da te ljubim, ti je znano,
da me ljubiš davno vema;
tak zapusti svojo mamo,
da v gozdček sam ne grem.
Da v gozdček sam ne grem,
temni tamkaj so kotički,
mah je od strasti zelen,
od ljubezni mrejo ptički.
Od ljubezni mrejo ptički,
dekle ljubo, mri še ti,
ko razžgal ti bodem lički
in zameglil ti oči.

Ciganska

Kje svoje vrance paseš, ljubica,
hej, vrance na travni zeleni.
Rad bi jih videl,
rad bi jih kupil
za pest poljubov.
Če mi jih daš bolj poceni,
na materi prišezem, jih nočem:
vsako blago ima svojo vrednost.
Če pa me ljubiš,
navrzi še sebel

Projekcijske podobe

... rad bi te objel aj daj da te objamem
poslušaj draga noč
kakor jaz v spirali tesnobe
ko dan kompozicija svadratov ugasne
poslušaj izven šahovnice noč...

... naj te sanjam v morju zelenih trav in
v rdečih rožah razmesarjenih teles
naj te sanjam v psalmskih koncentracijskih
zlatih žit
taborišč

v sterilnem obupu beznic
je sever isto kot jug
je vzhod zahodu enak
aj krik od večnosti pljusne
pustite naj sanjam...

... na samotnem obrežju gmajne sirote
aj partizan iz krede bel spomenik
črne matere so skoprnele
naj te sanjam iz Harlema spiritual
— o bog daj nam bandero svobode —
črna pesem črnemu bogu aj aj aj
naj te sanjam iz Vietnama roža...

... prosim te draga moli zdaj z mano
o bog bog daj nam bandero svobode
svoje roke položi na človeške razpoke
gangrena pronica skozi meso
preplavlja morje zelenih trav
onečašča pesnitev zlatih žit
iz krede bel spomenik
gangrena koraka burja aj
črne matere so skoprnele
in je tiho pri nas apokaliptično tiho
prosim te draga moli zdaj z mano...

... rad bi te objel kakor pesem pozabe
iz nepreklicnosti rojstev in smrti
rad bi te objel kakor pesem življenja
povsod pričujoča nikjer ustaljena
in ti pojem draga aj
iz tisočletij draga aj
in smrti
aj...

Nove besede

Iskal si naročje v čistih vetrovih samotnega
obrežja,

med trstjem kanalov,
ko so prozorne, odčezajoče vode,
razstapljalje polikromijo.
Iskal si naročje v opoju lagunskih motnjav,
iz mračnih domov proletarcev,
preko zidovja si iskal,
osrtolele plitvine brezdomstva bolani!
Zakaj se budi tvoj strah
ko si na podstavku matere zemlje
svojem ljudem odprl srce,
ko ti je razočaran rod
s krikom v nemih očeh
razodel kamenito povest spomenikov...

Koraka smrti! oznanjajo noč grozljivi tam-
tami...

Bratje, kje ste?
Črna so matere neumrljive! pod spomeniki
so samo še matere črne.

dan je prišel preko poldneva
in polikromijo sanj
iskal si
vetrovi samotnega obrežja
objemi prozornih odčezajočih voda
tam-tami tam-tami tam-tami
našel si krik
a-a-aj (a-a-aj)
daleč z obrežja
morda tako kakor povest
riževih polj v Hue.

Pod trtami v Nabrežini

Po bregu, med pašni prihaja tvoj smeh
sredi težkih latnikov
pod večernim soncem
in se odbija od grozda do grozda
in se mi skriva med napete jagode,
da so vse sladke,
vse dobre,
vse tvoje.
Potem, ko boš jeseni prišla
prav blizu vsakega grozda,
da ga pobožáš,
po svoje poljubíš
in položiš med druge v brento,
jaz bom poskušal ta smeh
to pesem tvojega sveta
vedno ko me skelijo
prameni tajnega nemira od večera do večera.
Po bregu med pašni prihaja tvoj smeh.

Molitev

Med reveže sem šel;
v njih kočah so mi dali čašo,
a v čaši sladkega pelina,
zakaj med reveže sem šel.

Na prag prišla je reveževa mati,
krog nje pa deca
eden dva in osem
in trudi in moč.
Sveta in pobožna je bila daritev;
njih telesa suha so se zilla v eno,
a rok je dvajset vseh molilo k nebu;
vera njih goreča, njih globoka vera
je roki vsaki dala plamen temnomodri.

Razpel se je pred mano svečnik siromakov
in plamen je zatrepetal v joku,
tako da sklonil sem se k vzvišeni molitvi.

Izgubljeni koral

Joj, kako smo se razgrel
po trpkim suhim gmajni.
Joj, kako smo peli
med zelenim brinjem.
Joj, smo se ljubili,
kot se ljubijo živali.

Neslišno smo potem odhajali
po razbolelih cestah,
tiho se sprehajali
med tujimi kolegi
in se zabavali
z nesramnimi dekleti.

Kje ste leta
tako močno doživela,
leta neusmiljene mladosti
tako polna žalosti, polna vse radosti?
Kje ste leta in z vami
naša prva, razposajena dekleta.

Hej, kaj boš jokala, pesnik,
nad izgubljenimi koral,
saj smo jih vse
enega po enega
v rdečo kraško prst

v našo trpko zemljo
pobožno zakopali.

Črni kamni

Postrojeni v dvojni vrsti
stali so ob cesti kamni.
Črni kamni ob beli cesti
niso mogli v noči spati.

V divjem soncu razbesnelem
mimo njih v pekel peljali
so vklejene junake
v tilih vrstah nepreglednih
v žalostnih, krvavih vrstah.
Kri je kapala v pesek
in je cesto poročila,
kri je padala na travo
in jo oskropila.
Kri je zdrnila čez kamen
in se izgubila.

V divjem soncu razbesnelem
prišel je po poti človek
trindvajseti po redu:
»Dajte, črni kamni — pravi —
pojdite, domov k otrokom
in nesite jim pozdrave,
posušite solze malole!
In je dalje šel po svetu.

Črni kamni, mrzli kamni
niso v noči spali,
vsi so trepetali,
kri jih je bolela.